

Наследяване (Rev: 1.10)

Любомир Чорбаджиев¹
lchorbadjiev@elsys-bg.org

12 февруари 2006 г.

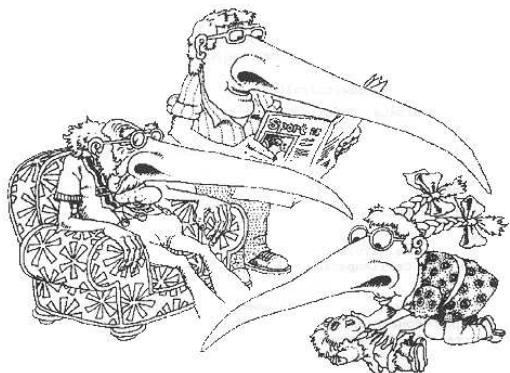
Съдържание

Съдържание

1	Наследяване	1
2	Наследяване в C++	2
3	Полиморфизъм	9

1. Наследяване

Наследяване

¹Grady Booch, *Object Oriented Analysis and Design with Applications*, 1991.

2. Наследяване в C++

UML

- UML – unified modeling language.
- Използва се за моделиране на обектно ориентирани програмни системи.
- Дефинира набор от различни видове диаграми.
- Най-често използваните диаграми са “клас диаграмите”.

<class name>
-<attribute name 1>: <type 1>
+<attribute name 2>: <type 2>
+<method name>(<argument name>:<type>): <return type>

Клас Employee

Employee
-name_: string
-id_: long
+get_name(): string
+get_id(): long

```
1 class Employee {  
2     string name_;  
3     long id_;  
4 public:  
5     Employee(string name ,  
6               long id)  
7         :name_(name),id_(id)  
8     {}  
9     string get_name() const;  
10    long get_id() const;  
11 };
```

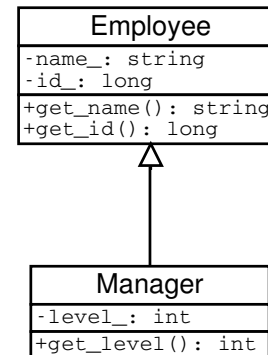
Клас Manager

Manager
-name_: string
-id_: long
-level_: int
+get_name(): string
+get_id(): long
+get_level(): int

```

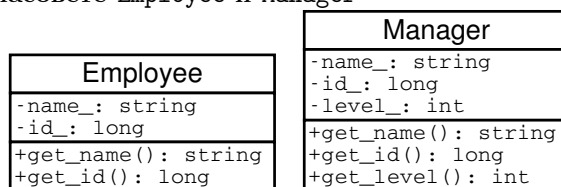
1 class Manager {
2     string name_;
3     long id_;
4     int level_;
5 public:
6     Manager(string name,
7             long id,
8             int level)
9         :name_(name), id_(id),
10        level_(level)
11    {}
12    string get_name() const;
13    long get_id() const;
14    int get_level() const;
15 };

```


- За да се моделира подобен вид отношение между класовете в обектно-ориентираното програмиране се използва **наследяване**.
- Класът **Employee** се нарича **базов клас** или **супер клас**.
- Класът **Manager** се нарича **производен клас** или **наследник**.

Класовете Employee и Manager

- Мениджърът (**Manager**) е вид работник (**Employee**).
- Класът **Manager** притежава всички атрибути и методи на класа **Employee**.
- Освен атрибутите и методите на класа **Employee**, класът **Manager** притежава някои допълнителни свойства:
  - ниво в йерархията (**level_**);
  - група от подчинени;
  - ...

Наследяване

Наследяване в C++

```

1 class Employee {
2     string name_;
3     long id_;
4 public:
5     Employee(string name,
6             long id)
7         :name_(name),id_(id)
8     {}
9     string get_name() const;
10    long get_id() const;
11 };

```

Наследяване в C++

```

1 class Manager: public Employee {
2     int level_;
3 public:
4     Manager(string name, long id, int level)
5         : Employee(name,id),
6         level_(level)
7     {}

```

```

8  int get_level(void) const;
9  };

```

- Повторно използване на кода (code reuse).
  - Методите `get_name()` и `get_id()` са дефинирани само веднъж — в класа `Employee`.
  - Класът `Manager` също има методи `get_name()` и `get_id()`, наследени от `Employee`.

Наследяване в C++

```

1  int main() {
2  Employee e1("Иван_Работников", 8101011);
3  Manager m1("Шеф_Иванов", 8012121, 1);
4  //...
5  Employee* employee_list[10];
6  employee_list[0]=&e1;
7  employee_list[1]=&m1;
8  //...
9  Manager* manager_list[10];
10 manager_list[0]=&m1;
11 manager_list[1]=&e1; // error!!!
12
13  return 0;
14 }

```

Наследяване в C++

- Наследяването на `Manager` от `Employee` превръща `Manager` в подтип на `Employee`.
- `Manager` е `Employee` и поради това `Manager*` може да се използва навсякъде, където трябва да се използва `Employee*`.
- Обратното, обаче, не е вярно; не всеки `Employee` е `Manager` и следователно `Employee*` не може да замести използването на `Manager*`.

Наследяване в C++

```

1  class Employee;
2
3  class Manager: public Employee { // error!!!

```

```

4  //...
5  };

```

- За да може един клас да се използва като базов клас, той трябва да е дефиниран и неговата дефиниция да е видима при декларирането на производния клас.
- В ред 3 е допусната грешка: класът `Employee` само е деклариран, но неговата дефиниция липсва.

Методи

```

1  class Employee {
2  string name_;
3  long id_;
4  public:
5  Employee(string name, long id)
6  : name_(name), id_(id)
7  {}
8  string get_name(void) const;
9  long get_id(void) const;
10 void print(void) const;
11 };

```

Методи

```

1  class Manager: public Employee {
2  int level_;
3  public:
4  Manager(string name, long id, int level)
5  : Employee(name, id),
6  level_(level)
7  {}
8  int get_level(void) const;
9  void print(void) const;
10 };

```

Методи

- Ще разгледаме дефиницията на метода `print()` в класа `Manager`.

- Методите на класа наследник имат достъп до публичните (public) и защитените (protected) член-променливи и методи на базовият клас

```
1 void Manager::print(void) const {
2     cout << "Name: " << get_name() << endl;
3 }
```

- Методите на класа наследник **нямат** достъп до скритите (private) член-променливи и методи на базовият клас

```
1 void Manager::print(void) const {
2     cout << "Name: " << name_ << endl; // грешка!!
3 };
```

Методи

- При реализацията на производен клас трябва да се използват само публичните методи и член-променливи на базовия клас.
- Като компромис могат да се използват защитени (**protected**) член-променливи и методи.
- Защитените членове на базовия клас се държат като публични (**public**) за членовете на производните класове и като скрити (**private**) за всички останали функции.
- В базовия и производния класове може да се дефинират методи с еднакви имена.
- В класовете `Employee` и `Manager` е дефиниран метод с едно и също име — `print()`.
- Когато в класа наследник искаме да използваме метода `print()`, дефиниран в базовият клас, трябва да използваме пълното му име.

```
1 void Manager::print(void) const {
2     Employee::print();
3     //...
4 }
```

- Следната дефиниция е некоректна (безкрайна рекурсия):

```
1 void Manager::print(void) const {
2     print();
3     //...
4 }
```

Конструктори

- При създаване обект от производен клас: първо се създава базовият клас, след това се създават член-променливите на производния клас и след това самият производен клас.

```
1 class Manager: public Employee {
2     int level_;
3 public:
4     Manager(string name, long id, int level)
5         : Employee(name, id),
6           level_(level)
7     {}
8     ...
9 };
```

Конструктори

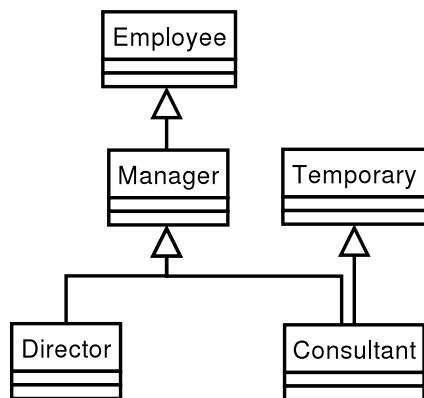
- В конструктора на производния клас могат да се инициализират член-променливите, които са декларирани в производния клас.
- Не е възможно да се инициализират директно член-променливите на базовия клас.
- Ако базовият клас няма конструктор по подразбиране, то в производния клас задължително трябва да се извика конкретен конструктор на базовият клас.
- Ако в производния клас не е изрично указано кой конструктор на базовия клас трябва да се извика, то ще се извика конструкторът по подразбиране на базовия клас.

Конструктори

```
1 class Manager: public Employee {
2     //...
3 };
4 Manager::Manager(string name, long id,
5                 int level)
6     : name_(name),
7       id_(id),
8       level_(level)
9 {...}
```

Колко са грешките в дефиницията на конструктора на класа `Manager`?

Йерархия от класове

Йерархия от класове

```
1 class Employee{/*...*/};
2 class Temporary{/*...*/};
3 class Manager:public Employee {/*...*/};
4 class Director: public Manager {/*...*/};
5 class Consultant: public Manager,
6                 public Temporary{
7     /*...*/};
```

3. Полиморфизъм

Заместване на функции

```
1 class Employee {
2     ...
3 public:
4     ...
5     void print(void) const;
6 };
```

```
1 class Manager: public Employee {
2     ...
3 public:
4     ...
```

```
5     void print(void) const;
6 };
```

Заместване на функции

```
1 Employee e1("Иван_Работников", 8101011);
2 Manager m1("Шеф_Иванов", 8012121, 1);
3 //...
4 vector<Employee*> employee_list;
5 employee_list.push_back(&e1);
6 employee_list.push_back(&m1);
7 //...
8 employee_list[0]->print();
9 employee_list[1]->print();
```

Кой метод се извиква в ред 9? `Employee::print()` или `Manager::print()`?

Заместване на функции

- Трябва да се дефинира функция, която да разпечатва на стандартния изход данните за всички работници.
- Нека разгледаме следната примерна реализация:

```
1 vector<Employee*> v;
2 ...
3 for(vector<Employee*>::iterator it=v.begin();
4     it!=v.end(); ++it){
5     (*it)->print();
6 }
```

- В тази функция в ред 5 винаги се извиква функцията `Employee::print()`. Такава реализация е неудовлетворителна, тъй като се губи спецификата на различните видове работници.

Член-променлива за типа

- Вариант за решаването на проблема е в класа `Employee` да се добави член-променлива, в която се помни типа на обекта.

```

1 class Employee {
2 public:
3     enum EmployeeType {E, M};
4     EmployeeType employee_type;
5 private:
6     ...

```

Член-променлива за типа

```

1 public:
2     Employee(string name, long id)
3     : employee_type(E),
4       name_(name),
5       id_(id)
6     {}
7     ...
8 };

```

Член-променлива за типа

```

1 class Manager:public Employee {
2     ...
3 public:
4     Manager(string name, long id, int level)
5     : Employee(name, id),
6       level_(level)
7     {
8         employee_type=Employee::M;
9     }
10 };

```

Член-променлива за типа

```

1 void print_all(vector<Employee*>& v){
2     for(vector<Employee*>::iterator
3         it=v.begin();
4         it!=v.end();++it){
5         if((*it)->employee_type==Employee::M){
6             // print manager
7         }

```

```

8     else {
9         // print employee
10    }
11 }
12 }

```

Член-променлива за типа

- Такова решение на проблема може да работи в малка програма, но когато йерархията от класове нараства, броят на проверките за типа на променливата също нараства.
- Когато се добавя нов клас в йерархията трябва да се променят всички функции, които зависят от проверки за типа.
- Когато се добавя нов клас в йерархията трябва да се промени и базовият клас.
- Използването на член-променлива за типа противоречи на идеята за капсулиране на данните.

Виртуални функции

```

1 class Employee {
2     string name_;
3     long id_;
4 public:
5     Employee(string name, long id)
6     : name_(name),
7       id_(id)
8     {}
9     virtual void print(void) const{
10         cout << name_ << "\n"
11             << id_ << endl;
12     }
13 };

```

Виртуални функции

```

1 class Manager:public Employee {
2     int level_;
3 public:

```

```

4  Manager(string name, long id, int level)
5  : Employee(name, id),
6    level_(level)
7  {}
8  void print(void) const {
9      Employee::print();
10     cout << "\tlevel:" << level_ << endl;;
11 }
12 };

```

Виртуални функции

```

1  void print_all(vector<Employee*>& v){
2      for(vector<Employee*>::iterator
3          it=v.begin();
4          it!=v.end();++it){
5          (*it)->print();
6      }
7  }

```

Виртуални функции

```

1  int main(int argc, char* argv[]){
2      Employee e("Brown", 81010110L);
3      Manager m("Smith", 80121212L, 1);
4
5      vector<Employee*> employees;
6      employees.push_back(&e);
7      employees.push_back(&m);
8
9      print_all(employees);
10     return 0;
11 }

```

Виртуални функции

- Функцията `Manager::print()` замества (override) функцията в базовия клас `Employee::print()`;
- Функцията в базовия клас е дефинирана като виртуална. Това означава, че изборът, коя функция да се извика се определя по време

на изпълнение на програмата, в зависимост от действителния тип на променливата.

```

1  void print_all(vector<Employee*>& v){
2      for(vector<Employee*>::iterator
3          it=v.begin();
4          it!=v.end();++it){
5          (*it)->print();
6      }
7  }

```

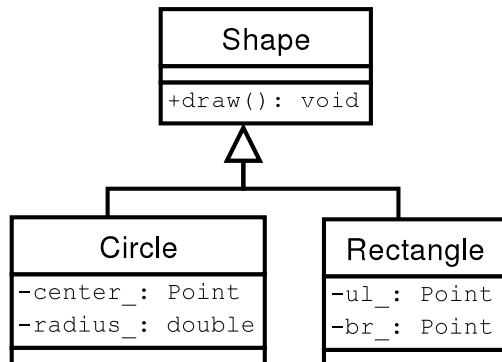
Виртуални функции

- Когато функция от производния клас, има същата сигнатура като виртуална функция в базовия клас, се казва че тя **замества (override)** виртуалната функция от базовия клас.
- Когато се извиква виртуална функция, то автоматично се използва най-подходящият ѝ заместник, в зависимост от действителния тип на извикващия обект.

Виртуални функции

- Поведението, при което конкретната функция, която се извиква, зависи от динамичния тип на обект, чрез който е извикана, се нарича **полиморфизъм** или **динамично свързване**.
- За да бъде една член-функция полиморфна в C++ е необходимо тя да се декларира като виртуална с помощта на модификатора **virtual**.

Абстрактни класове

Абстрактни класове

```

1 class Shape {
2 public:
3     virtual void draw(void) const=0;
4 };
  
```

- В ред 3 е дефинирана **чисто виртуална** функция.
- Класове, в които са дефинирани една или повече чисто виртуални функции се наричат **абстрактни**.

Абстрактни класове

- Не е възможно да се създаде обект от абстрактен клас:

```
Shape s; //error!!!
```

- Абстрактните класове се използват за дефиниране на интерфейса на йерархия от класове.
- Чисто виртуалните функции, които не са определени в производните класове остават чисто виртуални. Това означава, че е възможно и базовият и производният клас да бъдат абстрактни.

Абстрактни класове

```

1 class Shape {
2 public:
3     virtual void draw(void) const=0;
4 };
  
```

```

5
6 class Circle: public Shape {
7     Point center_;
8     int radius_;
9 public:
10    Circle(const Point& center, int radius)
11        : center_(center), radius_(radius)
12    {}
  
```

Абстрактни класове

```

1     void draw(void) const {
2         cout << "Circle::draw(";
3         center_.print();
4         cout << ",□" << radius_ << ")" << endl;
5     }
6 };
7 class Rectangle: public Shape {
8     Point ul_;
9     Point br_;
10 public:
  
```

Абстрактни класове

```

1     Rectangle(const Point& ul, const Point& br)
2         : ul_(ul), br_(br)
3     {}
4     void draw(void) const {
5         cout << "Rectangle::draw(";
6         ul_.print();
7         cout << ",□";
8         br_.print();
9         cout << ")" << endl;
10    };
11 };
  
```

Абстрактни класове

```

1 class Drawing {
2     list<Shape*> shapes_;
  
```



```

3 public:
4   ...
5   void draw(void) const {
6       for(list<Shape*>::const_iterator
7           it=shapes_.begin();
8           it!=shapes_.end();++it){
9           (*it)->draw();
10        }
11    };
12 };

```

Динамично преобразуване

- C++ поддържа RTTI — идентификация на типа по време на изпълнение.
- RTTI ни дава възможност да идентифицираме истинския тип, към който сочи даден указател.
- RTTI може да се използва по няколко начина — единият е динамичното преобразуване на типовете **dynamic_cast<...>(...)**.

```

1 void fun(Shape* sh){
2     Circle* pc=dynamic_cast<Circle*>(sh);
3     ...
4 }

```

- Когато преобразуването е успешно операторът за динамично преобразуване на типа връща ненулев указател.

Динамично преобразуване

```

1 void fun(Shape* sh){
2     Circle* pc=dynamic_cast<Circle*>(sh);
3     if(pc!=NULL){
4         // it's a circle
5         return;
6     }
7     Rectangle* pr=dynamic_cast<Rectangle*>(sh);
8     if(pr!=NULL){
9         // it's a rectangle
10    }
11 }

```